

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. В. Михальченко

30 серпня 2023 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

Ступінь магістра
Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта

2023 – 2024 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені
В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Лісовська Тетяна Адамівна, доцент кафедри початкової та
дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

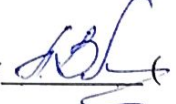
Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти
Протокол 1 від «29» серпня 2023 року №1

Завідувач кафедри
початкової та дошкільної освіти (Якименко С.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1
Голова навчально-методичної комісії (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 12
Голова навчально-методичної комісії університету)

ВСТУП

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Міждисциплінарні зв'язки: дошкільна педагогіка, дитяча психологія, філософія, фахові методики дошкільної освіти.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування у майбутніх викладачів, науковців, керівників дошкільної освіти професійної компетентності через орієнтацію на втілення принципу дитиноцентризму в освіті, націленість на забезпечення життєдіяльності як важливої складової повноцінного розвитку особистості людини, починаючи з перших років життя.

Завдання курсу:

– поглибити професійні знання магістрантів про актуальні проблеми дошкільної педагогіки в Україні та сучасними тенденціями її розвитку;
– формування у магістрантів уміння аналізувати специфіку сучасного дитинства в сукупності проявів суб'єктності та самобутності кожної окремої дитини; формувати вміння удосконалювати форми і методи освітнього процесу закладів дошкільної освіти відповідно до сучасних вимог дошкільної освіти України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-2 здатність визначати власну світоглядну концепцію освіти;

ЗК-3 здатність володіти критичним, рефлексивним мисленням та дослідницькою культурою.

ЗК-9 здатність здійснювати взаємодію з учасниками освітньо-виховного процесу у сфері вищої і дошкільної освіти з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК-10 здатність проектувати педагогічні технології підготовки студентів зі спеціальності «Дошкільна освіта», з використанням сучасних інформаційних засобів;

II. Фахові:

ФК-1 здатність розробляти та реалізовувати педагогічні технології з дошкільної педагогіки;

ФК-4 здатність адаптувати ідеї вальдорфської педагогіки в українській освітянській практиці;

ФК-6 здатність визначати і діагностувати особливості розвитку особистості в різних видах діяльності (індивідуальна і групова), виявляти й обґрунтовувати ефективність освітніх програм для вищої і дошкільної ступенів системи освіти;

ФК-11 здатність модифікувати, адаптувати та створювати нові методи і методики навчально-дослідницької діяльності в галузі дошкільної освіти з використанням сучасних інформаційних технологій;

ФК-14 здатність до самоорганізації і саморегуляції в процесі професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I Теоретико-методологічні засади дошкільної педагогіки

Тема 1. Предмет, мета і завдання курсу «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки».

Ступенева підготовка фахівців зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. Кваліфікаційна характеристика магістра педагогічної освіти. Навчальні плани та робочі програми. Освітні завдання курсу «Актуальні проблеми дошкільної педагогіки».

Тема 2. Історія становлення та розвитку вищої освіти в Україні

Витоки вищої освіти в часи України-Русі (IX – XI ст.) Українські вищі навчальні заклади (XVI – XVIII ст.). Вища школа в умовах царської Росії (XVII – XIX ст.). Вища школа і освіта в часи Української Народної Республіки – УНР. Особливості вищої освіти і школи в Україні періоду СРСР (1917-1991 рр.). Українська вища школа та освіта в зарубіжних країнах.

Кредит II. Педагогічні ідеї щодо виховання дітей дошкільного віку: західноєвропейський аспект

Тема 3. Погляди Жана-Овіда Декролі щодо виховання дітей дошкільного віку

Суть принципу антропоцентризму як основи педагогічної системи О. Декролі. Принцип концентрації освітньої програми навколо «центрів інтересів». Важливість пристосування навчання до нахилів і інтересів дитини в ранньому та дошкільному дитинстві. Оригінальність методики класифікування та колекціонування О. Декролі. Погляди О. Декролі на гру як творчу діяльність дитини.

Тема 4. Метод наукової педагогіки Марії Монтесорі

Розвиток педагогічної системи Марії Монтесорі. Основні положення, що характеризують сутність педагогічної теорії М. Монтесорі: виховання повинно бути вільним, індивідуальним, спиратися на відомості спостережень за дитиною. Провідна ідея технології М. Монтесорі.

Кредит III. Західноєвропейські психолого-педагогічні теорії про розвиток та виховання дітей дошкільного віку

Тема 5. Вальдорфська педагогіка (Антропософські школи Р. Штейнера).

Життєвий і творчий шлях Р. Штейнера. Антропософія як основа вальдорфської педагогіки. Ідея гармонії природи дитини і навколишнього середовища в педагогіці Р. Штейнера. Організація педагогічного процесу у вальдорфських школах (дитячих садках).

Тема 6. Педагогічні погляди П. Петерсена та його Йена-план.

Життєвий та педагогічний шлях П. Петерсена. Йена-план, його характеристика, основні принципи. Організація навчального процесу в Йена-план-школах.

Тема 7. Прогресивна педагогіка Селестена Френе.

Видатний французький педагог Селестен Френе та його педагогічні погляди. Загальні принципи перетворення школи в нових умовах. Основні етапи виховання за С. Френе. Формування індивідуальності через общинність у педагогіці П. Петерсена.

Кредит IV. Технології навчання

Тема 8. Технологія як наука про майстерність. Передумови виникнення поняття «технологія».

Види технологій, їх коротка характеристика.

Історичні аспекти педагогічної технології. Періоди трансформації терміна «технологія освіти»: 1-й – 1940-1950 роки; 2-й – середина 50-х – 60-ті роки; 3-й – 70-ті роки ХХ століття; 4-й – 80-ті роки ХХ століття – початок ХХІ століття. Сутність і особливості педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій за рівнем застосування, філософською основою, науковою концепцією, ставленням до дитини, орієнтацію на особистісні структури, типом організації та управління пізнавальною діяльністю. Основні ознаки педагогічної технології.

Тема 9. Сучасне традиційне навчання

Класифікаційні параметри традиційного навчання та цільові орієнтації. Концептуальні положення. Особливості змісту та методики традиційного навчання. Класно-урочна організація навчання, яка склалася в XVII столітті на принципах дидактики, сформульованих Я.А. Коменським, і до сьогодні переважає в школах світу.

Кредит V. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт в освітній технології

Тема 10. Педагогіка ТРВЗ.

Становлення та розвиток теорії розв'язання винахідницьких завдань. Мистецтво спілкування за принципами тренінгових занять. Використання елементів ТРВЗ в роботі закладу дошкільної

освіти.

Тема 11. Технологія навчання М. Зайцева.

Ранній розвиток і виховання дітей у технології М. Зайцева. Наукова обґрунтованість технологій раннього та інтенсивного навчання. Особливості змісту технології навчання дітей читання з використанням «Кубиків Зайцева».

Тема 12. Педагогічні технології на ґрунті особистісної орієнтації педагогічного процесу (педагогіка співробітництва, система Ш. Амонашвілі, система Є. Ільїна).

Педагогіка співробітництва – «напрямок педагогічного мислення і практичної діяльності, мета якого демократизація й гуманізація педагогічного процесу». Педагогіка співробітництва набуває популярності в сучасній європейській освіті, яка своєю головною метою вважає надання особистості потужної життєвої мотивації, формування її потенціалу як системи творчих здібностей і передумов їх реалізації, виховання її впевненою у своїх правах і свідомою в обов'язках, надання їй автономності як запоруки її самоактуалізації. Гуманно-особистісна технологія Ш.А. Амонашвілі.

Кредит VI. Загальні засади інноваційної педагогічної діяльності

Тема 13. Педагогічна інноватика в сучасній вищій освіті.

Інноваційність як ознака сучасності. Необхідність інтенсивного реформування освіти. Освітні тенденції розвитку системи і змісту навчання в сучасному світі. Умови розвитку і підготовки людини до життя, що забезпечує освіта. Залежність стану освіти і перспектив її розвитку від держави. Кругообіг якості освіти.

Гуманістична спрямованість освітніх інноваційних процесів. Сутність педагогічної інноватики. Види новизни у педагогіці. Класифікація педагогічних нововведень.

Тема 14. Інноваційна діяльність педагога.

Сутність інноваційної педагогічної діяльності. Інноваційний педагогічний експеримент. Передовий педагогічний досвід і його критерії. Новаторський педагогічний досвід. Етапи створення передового педагогічного досвіду. Форми залучення педагогів до інноваційної діяльності. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога дошкільної освіти.

Кредит VII. Концептуальні підходи до організації навчання майбутніх педагогів дошкільної освіти у системі закладу вищої освіти.

Тема 15. Інтерактивні технології навчання, їх сутність і класифікація.

Поняття інтерактивного навчання. «Пасивна», «активна» та «інтерактивна» моделі навчання, їх короткі характеристики. «піраміда навчання». Сутність інтерактивного навчання. Класифікація інтерактивних методів навчання.

Тема 16. Використання інтерактивних прийомів навчання в процесі лекції у ВНЗ

Технології кооперативного навчання: робота в парах (один проти одного, один – вдвох – усі разом, «думати, працювати в парі, обмінюватися думками»); ротаційні (змінювані) трійки; робота в парах і четвірках; карусель; робота в малих групах; акваріум. Методика їх проведення.

Технології колективно-групового навчання: обговорення проблеми в загальному колі; мікрофон; мозковий штурм; незакінчені речення; аналіз ситуації; дерево рішень. Методика їх проведення.

Тема 17. Науково-дослідна діяльність педагога з дошкільної освіти

Організація і керівництво навчально-дослідницькими роботами студентів (курсова робота, проекти та ін.). Підготовка до захисту і захисту дослідницьких робіт. Керівництво студентськими науковими роботами з дошкільної педагогіки, науковими гуртками, студіями тощо. Робота з науковою літературою. Вимоги до написання наукової статті.

Рекомендована література

Базова

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика : навч. посіб. / за заг. ред. проф.С.О. Нікітчиної. Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. 368 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України / авт. кол-в: А.М. Богуш, Г.В. Беленька та ін. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник: Либідь, 2008. 848 с.

4. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. / І. Г. Улюкаєва. Донецьк, 2008. 231 с.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник / М.В. Левківський. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 360 с.
6. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні: навчальний посібник / П.Г. Лузан, О.В.Васюк, О.М. Бернова. Київ: НАУ, 2006. 302 с.

Допоміжна

1. Огнев'юк В. Особлива місія дошкільної освіти . *Дошкільне виховання*, 2006. № 4. С. 3–8.
2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. Т. І. Поніманська. 2-ге видання, доповнене. Київ : Академвидав, 2013. 464 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://slovník.com.ua/?grupa=11> педагогічна енциклопедія
2. <http://pedlib.ru/> педагогічна бібліотека
3. <http://konserg.ucoz.ua/load/27>
4. <http://www.ognb.odessa.ua/>
5. <http://www.nbu.gov.ua/>
6. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
7. <http://www.youtube.com/watch?v=5Jp09YifvYE>
8. <http://www.youtube.com/watch?v=bw6UZzyoPbg>
9. <http://www.youtube.com/watch?v=7wUYHswqF2Y>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Контрольна робота, усне опитування, тестування, творчі роботи, наукові статті; перевірка конспектування лекцій, першоджерел, виконання індивідуальних завдань та самостійних робіт, захист проєктів.